

שפת אמת

המבואר

פר' תרומה

מבואר על ידי
הרה"צ רבי פישל וינגרטן זצ"ל

☞ התוכן ☞

תרל"ב: קנין התורה על ידי הידיעה כי אין לה סוף והכל בה עמ' ג
תרס"ג: מידת האהבה הנטועה בלבות ישראל עמ' ט
התורה נקנית לישראל ע"י משה עמ' יב

להשיג מדי שבוע לתרומות, הערות והארות
ארץ הקודש: 03-7200159
ארה"ב: 718-9260874
9260874@GMAIL.COM
לשמיעת השיעורים בטלפון:
0732951385
בארה"ב (קול הלשון): 7183952440/3/1/2/9 ל מאפטא, עבודת ישראל

קנין התורה על ידי הידיעה כי אין לה סוף והכל בה

בכללות ישראל, כדי להיות לו יתברך נחת רוח מבני ישראל, וכשמכניס עצמו בכלל ישראל, מעשיו מתרוממים אליו יתברך, ו"כל איש" הוא כלל ישראל, כמו שכתוב "כל איש ישראל" כי מי שאינו כך אינו בכלל איש ישראל, כי כפי הכנת עצמו זוכה להיכנס בכלל איש ישראל, ואא"ז מו"ר ז"ל פירש המשנה "אם אין אני לי מי לי, וכשאני לעצמי מה אני", כי כל איש נברא על דבר מיוחד, ומכל מקום לא להיות לעצמו, רק לבטל מעשיו להכניס עצמו לכלל ישראל כנ"ל. והוא "כלל הצריך לפרט ופרט הצריך לכלל", וזהו שכתוב "כל איש אשר ידבנו לבו" כו'.

ובזוה"ק פירש "כל איש" להיות כל חיות וחשק האדם רק אליו יתברך ובגמרא ילפינן "קִיחָה קִיחָה מִשְׁדֵּה

עפרון" שאשה נקנית בכסף כו', כסף הוא החשק והתשוקה אליו יתברך בכל החיות, ועל ידי זה יכולין להתדבק בו, גזירה שוה משדה עפרון, ללמוד מגשמיות איך לעשות רצונו יתברך בכל לב, כמו שכתוב עשה רצונו כרצונך כו', ובמדרש משל לבתו של מלך כו' יחידה היא ליטלה ממך אי אפשרי שהיא אשתך, זו טובה עשה לי, בכל מקום שאתה הולך עשה לי קיטון ואדור ביניכם כו', פירוש לפי מה שהתורה דבוקה באדם שלא נשכח ממנו כלל, ממילא יוכל לזכות להשראת השכינה כמו שאמר - לפרוש אי אפשרי. אך וודאי כי היא למעלה מהטבע. והתעיף עיניך בו ואיננו. רק אם אי אפשרי ליטלה ממך שהיא אשתך כנ"ל. אז ע"י שבכל מעשיו מניח מקום ע"י הביטול להשם יתברך כ' ואדור ביניכם. וכמ"ש אל תעזבו מכלל שצריך עבודה תמיד שלא לעזוב כמ"ש בזוה"ק ע"פ ואתה ה' אל תרחק כו':

ויקחו לי כו', איתא במדרש כל מקום שנאמר לי קיים במדרש לקח טוב כו' אל תעזבו את המקח כו' יש בו זהב כסף שדות כרמים כו' אינו יודע מה לוקח כו' המוכר נמכר עמו עיין שם. פירוש המדרש, כי העיקר הלקיחה תמיד מחדש להשיג בתורה תמיד עד אין שיעור וסוף, כי הכל יש בתורה, כמו שכתוב "תורת ה' תמימה" כו' ועד שזוכה לראות כי אין להשיג עמקי התורה. ואז כשיראה ויבין עומק התורה כמו שכתוב "נעלמה מעיני כל חי" כו', אז יזכה יותר עד שהקב"ה יהיה עמו, כמו שכתוב "נמכר עמו" כו'. וזהו שאיתא "אל תעזבו את המקח", שיש לשמור תמיד לחפש יותר ויותר. וליקח עצמו מחדש בכל יום ושעה, שידע תמיד כי עודנו בחוץ.

והדקדוק "ויקחו לי", דהוה ליה למימר ויתנו לי, אך על פי מה שכתוב "האיש אשר עשיתי", ודרשו חז"ל יותר משבעל הבית עושה עם העני - העני עושה עמו כו' [כמדומה שכתבתי במקום אחר]. אך האמת הוא כי צריך להיות הלקיחה מכל דבר רק לצורך הנתינה אליו יתברך. וזהו ויקחו לי שכל פעולה ומעשה שמתקבלת לאדם ורוצה לעשותה ולהתדבק בה. יהיה רק לשמו יתברך שיצמח מזה נחת רוח אליו יתברך. וממילא כשכוונה זו בכל דבר, שוב כל הדברים מסייעין לו, ומצליחין בידו אל עבודת השם יתברך, כמו שכתוב "טוב אחרית דבר מראשיתו", ועל ידי זה יוכל להרים באמת הכל אליו יתברך.

וזוהו שכתוב "ויקחו לי תרומה מאת כל", 'כל' ממש, להרים הכל אליו, על ידי הפרשת דבר מכל מעשיו לשמו יתברך, גם פירוש "מאת כל איש", להיות כל מעשה האדם

במדרש לקח טוב כו' אל תעזבו את המקח כו' יש בו זהב כסף שדות כרמים כו' אינו יודע מה לוקח כו' המוכר נמכר עמו עיין שם. (שמו"ר ל"ג א) ויקחו לי תרומה, ההוא הוא דכתיב כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזבו, אל תעזבו את המקח שנתתי לכם, יש לך אדם שלוקח מקח, יש בו זהב אבל אין בו כסף, יש בו כסף אין בו זהב, אבל מקח שנתתי לכם יש בו כסף שנאמר אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף מזוקק שבעתים, יש בו זהב שנאמר הנחמדים מזהב ומפז רב, יש לך אדם שלוקח כרמים, כרמים אבל לא שדות, אבל מקח הזה יש בו שדות ויש בו כרמים, שנאמר שלחך פרדס רמונים, יש לך אדם לוקח מקח ובני אדם אין

יודעים מה הוא אבל משכר הסרסור נתוודע מה לקח, כך התורה אין אדם יודע מה היא, אלא משכר שלקח משה שנאמר "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדברו איתו", משכרו של הסרסור נתוודע מה לקח עכ"ל.

ויש לדעת שהמשל דומה לנמשל בפרטי פרטים ואינו רק לדוגמא בעלמא, וזהב וכסף נחושת רמזים שונים הם למידותיה של תורה, דהיינו שבתורה יש בחינת זהב שהיא יראת ה' (גבורה - זהב מצפון יאתה), ובחינת כסף שהיא מלשון אהבה כמ"ש נכסוף נכספתי, והתפארת כוללת את שניהם יחדיו, כי בה אהבה ויראה משולבות והיא רמוזה בנחושת¹. וכן שדות וכרמים משל הם לחלקי התוה"ק, וי"ל דשדות שבהם מקום צמיחת התבואה הם כנגד פשטי התורה, כרמים הם כנגד סודות התורה [כמאמר חז"ל נכנס יין יצא סוד], וכן כל פרט שמפורש במדרש הכוונה היא לדרגה אחרת.

פירוש המדרש, כי העיקר הלקיחה תמיד מחדש להשיג בתורה תמיד עד אין שיעור וסוף, כשאדם לומד תורה עליו לדעת כי אין לה שיעור ואין לה קץ, וממילא צריך שהשאיפה שישאוף לדעת את התורה ולהתבטל אליה גם לא יהיה לה שיעור וקץ, כי הכל יש בתורה, כל חלק וחלק מהבחינות הנ"ל הגנוז בתורה, תלוי כפי קבלת בני ישראל וכפי הכנתם, ולזה אומר לנו המדרש, שיהא ידוע לך שהכל תלוי בתורה והכל תלוי בך כפי שתכין עצמך לקבל הן בכלל והן בפרט, כי כפי ריבוי ההכנה כך יהיה ריבוי הקבלה, כמו שכתוב (תהילים יט, ה) תִּזְכָּר ה' תְּמִימָה כו' - כלומר שלימה ומשובחת בכל המעלות, ועד שזוכה לראות כי אין להשיג עמקי התורה. בתחילה בגשתו לתורה אע"פ שאינו משיג כלל עמקותה ורחבותה מכל מקום יודע זאת באמונה פשוטה ומתוך כך ניגש לתורה, אבל אחר כך, בכל עת שלומד את התוה"ק הקב"ה מאיר את עיניו להבין בתורתו הקדושה, ואז מוצא בה כל פעם עומק חדש, וזוכה להבין ולהשיג ולראות שבאמת אין להשיג את עמקי התורה, כמו שפירש בסה"ק (מאור עינים ועוד) עמ"ש בשם הראשונים ש"תכלית הידיעה שלא נדע" (וי"ג שלא נדעך), וידועה השאלה, כי אם תכלית הידיעה היא שלא נדע, א"כ למה בכלל צריכים ללמוד ולדעת? אלא על כרחך הפירוש הוא שתכלית הידיעה היא כדי שנדע - שלא נדע, דהיינו שהמושג של "לא נדע" יהיה בדווקא על ידי הדעת שענינה התקשרות וחיות עם הדבר הזה, וא"כ כשאדם מתחיל ללמוד תורה עם התבטלות והקב"ה מזכה אותו להבין את דברי התוה"ק, אז הוא יודע שאין לה סוף ואי אפשר לדעת את התורה ולהשיג את עומק התורה כמו שאין קץ לאור א"ס ית"ש.

עיקר היא היגיעה והלקיחה התמידית בתורה

[1] ראה בקהלת יעקב (ערך נח): "נחשת בחינת יסוד - הרח"ו בהגהותיו לפרשת וארא דף כ"ג ע"ב (אות ה'). ושם בדף כ"ד ע"ב (אות א') מבואר דהוא בחינת תפארת דבריאה, וצריך לומר דהוא בחינת יסוד דאצילות שממנו נאצל תפארת דבריאה, אך מזוהר שם דף כ"ד ע"ב משמע דנחשת קלל הוא תפארת, אך כשתעיין מה שכתבתי בערך זהב וכסף נראה עיקר כמו שכתבתי לעיל שהוא יסוד דאצילות ותפארת דבריאה, נחשת עם הכולל גימטריא עטרת יסוד, גם גימטריא ה' חסדים ה' גבורות וי' כוללים, ונודע כי ה' חסדים וה' גבורות הן בתפארת, גם ביסוד, הרי לך נחשת רמוז על שניהם, וכן בזוהר תרומה דף קמ"ח ע"א מבואר דנחשת הוא תפארת ע"ש, ולפי מה שכתבתי הוא בחינת תפארת דבריאה, אך מדחשבו שם בהדי זהב וכסף שהן חסד וגבורה דאצילות, משמע גם כן דנחשת הוא גם כן תפארת דאצילות, וכן בזוהר פקודי דף רכ"ט ע"א משמע דנחשת הוא תפארת גם כן ע"ש, וכמו שכתב במקדש מלך שם, וכן הרב בליקוטי תהלים סימן פ"ד חושב נחשת בתפארת, וכסף חי ליסוד אלמא דסבירא ליה דנחשת אינו יסוד, נמצא דברי הרח"ו הנ"ל דאמר תפארת יסוד אינו סובר דברי רבו בליקוטים וצ"ע, והתורה שהוא סוד תפארת הוא בחינת נחשת, ונודע כי נובלת חכמה של מעלה תורה.

כשזוכה לראות
עמקות התורה
שאינן לה סוף
יזכה אדרבה
שהקב"ה יהיה
בעזרו

ואז כשיראה בבחינת חכמה שהיא ראייה רוחנית² ויבין היא בינה עומק התורה, כמו שכתוב (איוב ח כא) וְנִעְלָמָה מֵעֵינַי כָּל הָי וּמַעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה כו', אז יזכה יותר עד שהקב"ה יהיה עמו, כמו שכתוב במדרש הנ"ל דהקב"ה נמכר עמו עם התורה קו'. דהיינו כל זמן שאנחנו יכולים עדיין להגדיר שהתורה היא ארוכה ורחבה, ועדיין התפשטותה של התורה – שבאמת אין קץ להתפשטותה – עדיין אין אנו עדיין בתכלית הנרצה, אלא התכלית היא 'לקחת' עם התורה את הקב"ה, כמו שחז"ל הקדושים אומרים על הפסוק "אנכי" – אנכי נפשי כתבית יהבית (שבת קה, א), דהיינו אני נתתי את עצמי לתוך התורה, וא"כ כשאנו לוקחים את הקב"ה עם התורה הרי הכל בבחינה אחרת לגמרי, ובוודאי גם לעומק התורה עצמה אין קץ, אבל העיקר הוא שלוקחים אותו ית' עם התורה.

וזהו שאיתא "אל תעזובו את המקח" שיש לשמור תמיד לחפש יותר ויותר. אל תחשוב שיש לך כבר את המקח, וגם אדם שיודע את כל התורה, עכ"פ נדמה לו כך, צריך לדעת שיש יותר ויותר, וליקח עצמו מחדש בכל יום ושעה, להתחדש בתורה, לדעת שהבורא ב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, ואומר רבינו כמה פעמים שתיבת "בטובו" קאי על התורה, כי בכל שהקב"ה מחדש את התורה הוא ג"כ מחדש את העולם, על כן צריך האדם להתחיל כ"פ בהתחדשות, ודבר זה הוא יסוד גדול בעבודת ה' ובלמוד התורה שלא יתישנו אצלו ח"ו דברי התורה, וכמאמר הבעש"ט הק' עה"פ אל תעזבנו לעת זקנה, אל תביא למצב כזה שה"עת" – הזמן – יזדקן, אלא אנו מבקשים כל פעם להתחדש מחדש בתורתו ית' ובעבודתו ית', שידע תמיד כי עודנו בחוץ.

והדקדוק שממנו לומד המדרש שהקב"ה נמכר עם התורה, "ויקחו לי", דהוה ליה למימר 'ויתנו לי', אך על פי מה שכתוב (רות ב י"ט) "האיש אשר עשיתי עמו", ודרשו חז"ל (ויק"ר ל"ד) יותר משבעל הבית עושה עם העני – העני עושה עמו כו' [כמדומה שכתבתי במקום אחר]. והוא בליקוטים פרשת תרומה ד"ה ויקחו לי תרומה, אך כמו שכתוב האיש אשר עשיתי עמו כו' ודרשו חז"ל כי יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני עושה עמו עיי"ש, וכמו כן ויקחו לי כי הנתינה היא לקיחה, שוב מצאתי כלשון הזה בספר

[2] בלקוטי תורה קרח (נג, ב) מבואר שבחכמה שורה אוא"ס שלמעלה מהחכמה. כלומר: ספירת החכמה אינה רק הבנה שכלית של נקודת הענין אלא היא תופסת באוא"ס המופשט שלמעלה מהשכל. וביאור הענין בהקדים משל: יש בעולם דברים נעלים ונשגבים שהם למעלה מתפיסה שכלית, כמו למשל צדיק מרומם ונשגב שקדושתו היא למעלה מהסברה ושכל, וכעת ישנם שני אנשים שמתבוננים בדמותו, א – אחד שראה אותו בעיניו, ב' – אחר שלא ראה אותו אלא רק למד עליו והבין אותו באמצעות הסברים שכליים. ומוכן לגמרי כי יש הבדל מהותי בתוכן ההתבוננות וההבנה שלהם: זה שראה את הצדיק חושב על דמות הצדיק עצמו כולל העניינים שבו שהם למעלה מהסברה שכלית (ואכן העניינים האלו נמצאים אצלו באותיות שכליות כלליות ואינו יכול לבאר זאת היטב בפרטים, ואילו זה שלא ראה את הצדיק הרי כל מחשבתו והבנתו הם באותם חלקים נמוכים ששייכים להסברה ותיאור שכלי. עד"ז באלקות: ספירת החכמה היא בבחינת "ראיה" באלקות, דהיינו שהחכמה רואה את האוא"ס שלמעלה מהסברה שכלית, ואחר כך היא מורידיה את הראיה באותיות של שכל (ולכן באמת ההסברה של חכמה היא נקודת כללית בלבד, כיון שהיא מדברת על דברים שהם בעצם למעלה מהסברה בשכל ורק שייכים קצת לשכל). ואילו ספירת הבינה דומה לאופן השני של הבנה שכלית באלקות דהיינו שהיא רק מבינה ויודעת את האלקות ולא רואה אותה ולכן כל הבנתה היא באותם עניינים נמוכים ששייכים להבנה והסברה שכלית. (מתוך החוברת "ביאורים במאמרי רבינו", מאמר וכל אדם לא יהיה באוהל מועד ש"פ האזינו שבת תשובה תשכ"ג ע' י' – י"א).

דברי אמת עיי"ש עכ"ל, וביאור הענין הוא כמו דאיתא תן לו משלו שאתה ושלך שלו, פירושו גם מה שהוא שלך – זה עצמו שלו, שרצונו ית' להיות 'שלך' מצד רצונך זה הוא 'שלו', כלומר זה שאתה יכול לקחת את הקב"ה על ידי התוה"ק זה גם כן שלו.

ויש בזה דברים עמוקים מאוד, דהיינו שזה שאנו מבינים ש'אנא נפשי כתבית יהבית' – שמי שלוקח את התורה לוקח עמה את הקב"ה, גם זה אינו דבר הכרחי מצד עצמו אלא זאת היא מתנה מאת הקב"ה, שאל יחשוב אדם באיזו דרגה שהוא אוחז שח"ו יש לו קנין עצמי, אלא כמו שכתוב "לי הכסף ולי הזהב נאום ה'", ואין הכוונה דווקא לכסף וזהב בגשמיות, אלא הכוונה גם לכסף וזהב ברוחניות, למדרגות אהבה (כסף) ויראה (זהב), שהכל שלו ית"ש, והיוצא מזה הוא שמאמר הקב"ה ויקחו לי תרומה בא לומר שרצונו ית' שיהיה שלו מצד נדבת ישראל, שיתנדבו לגמרי בנדבת לבם הטהור, ולכן אמר "לי" שהכל שלי, פירוש שעל ידי שתהיה בחינת 'לי' מצד בני ישראל, על ידי זה "תרומה", מתרומם בחינת לי הנ"ל כביכול, כלומר שבני ישראל.

אך האמת הוא כי צריך להיות הלקיחה מכל דבר רק לצורך הנתינה אליו יתברך. ידוע שכח הלקיחה היא כח הקבלה, וכח זה נקרא בספה"ק אשה – בחינת מקבלת, והוא הרצון אשר אדם רוצה שהכל יתנו לי, והקב"ה ברא תשוקה זו שאדם ירצה לקבל, בתכלית שיתקנוה והלקיחה הזאת תהיה צורך נתינה, דהיינו שהאדם יהיה מכוין להיות משפיע במעשיו הטובים להקב"ה כביכול, ובבחינה זו נחשב שמחזיר הכל להקב"ה, וזהו ויקחו לי, שכל פעולה ומעשה שמתקבלת לאדם ורוצה לעשותה ולהתדבק בה לקבל אותה הן במשא ומתן ובאכילה ושתייה. יהיה רק לשמו יתברך שיצמח מזה נחת רוח אליו יתברך. וממילא כשכוונה זו בכל דבר, שוב כל הדברים מסייעין לו, שהרי אותו דבר שהוא מתעסק בו, באותו חלק מהעולם, אם בעניני משא ומתן וכדומה, הרי הדבר הזה רוצה שיתקנו אותו, וכאשר הדבר הזה נופל לידי אדם שרוצה לדבק אותו להקב"ה, אז אותה האלקות שנמצא באותו דבר מסייע לו כביכול לדבק את החלק הזה להשורש, להקב"ה, ומצליחין בידו אל עבודת השם יתברך, כמו שכתוב (קהלת ז, ח) טוב אַחֲרֵית דָּבָר מִרְאשֵׁיתוֹ, רצון הפסוק לומר, שאחרית דבר זה כח המעשה, גמר המעשה, וטוב הוא כאשר ה'אחרית' הוא מ'ראשית'ו, כלומר שמה"ראשית חכמה" שנמצא בכל דבר כידוע דהיינו נקודת האלקות שמחיה כל נברא, כשהאדם מיד כשמתחיל לעשות את הדבר הוא רוצה להדביקו ולקשרו ולהעלותו לאלקותו ית' על ידי עבודת ה', עיי"כ יש לו אחרית ג"כ, ועל ידי זה יוכל להרים באמת הכל אליו יתברך.

וזהו שכתוב (שמות כה, ב) וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי, 'כָּל' ממש, להרים הכל אליו, על ידי הפרשת דבר מכל מעשיו לשמו יתברך, כמו שתרומה היא אחד ממאה, כן אפילו אם אדם אינו יכול להרים אליו ית"ש את כל החפץ או את כל המעשה אשר הוא עושה, מכל מקום עליו לעשות לכל הפחות את החלק שהוא יכול לעשות, ולבסוף יגיע לידי דרגה זו שירומם את הכל.

שתהיה הלקיחה לעצמו רק כדי להחזירה להש"ת

לעשות מעשיו
בשם כל ישראל

גם פירוש מֵאֵת כָּל אִישׁ, להיות כל מעשה האדם בכללות ישראל, כדי להיות לו יתברך נחת רוח מבני ישראל, עבודה זו חשובה מאוד לפני הקב"ה ורבינו מזכירה כמה פעמים, אדם צריך לגשת אל כל פעולה ופעולה שהוא עושה ואל כל מצוה ומצוה שהוא עושה מתוך ידיעה שאינו אדם פרטי, אלא יאמר לעצמו למה אני עושה את המצוה, לא בגלל שאני רוצה לזכות בה, אלא כדי לקיים את מצוות ה', על מנת לרומם את קרן ישראל, לא שאני הוא המרומם, אלא בעצם הדבר שאני מבטל את עצמי ונהיה חלק מעם ישראל, ממילא מתרומם קרן ישראל, וכשמכניס עצמו בכלל ישראל, מעשיו מתרוממים אליו יתברך, מעשיו מתרוממים מעצמם, כי הרי מעשי כלל ישראל יש בהם כח שרשם שהיא כנסת ישראל הנותנת להם כח להתרומם ולהתקשר אליו ית"ש.

ו"כל איש" הוא כלל ישראל, כמו שכתוב (דברים כט, ט) אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם בְּלִפְנֵי כו' ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כו' כָּל אִישׁ יִשְׁרָאֵל כל אחד מישראל הוא עולם מלא דהיינו שהוא חלק מכללות ישראל, כי מי שאינו כך אינו בכלל איש ישראל, כי כפי הכנת עצמו זוכה להיכנס בכלל איש ישראל, לכן צריך להיות קודם לכן הכנה זו "אשר ידבנו לכו", ואם לאו אז ח"ו אינו יכול ליכנס לכלל ישראל, מכיון שהאדם צריך להכין את עצמו, ואם הנקודה הזאת שהיא מכניס את עצמו בכלל ישראל הוא כדי להפטר מהעבודה העצמית אז אינו נכנס בגדר זה, ולכן צריך מקודם להכין את עצמו ורק אח"כ להכלל בכלל ישראל.

גם תפקידו
המיוחד של
האדם צריך
לעשות בשם כל
ישראל

ווא"ז מו"ר ז"ל פירש המשנה (אבות פ"א מ"ד) "אם אין אני לי מי לי, וכשאני לעצמי מה אני", כי כל איש נברא על דבר מיוחד, לכל אחד יש תפקיד מיוחד בחייו, ומכל מקום לא להיות לעצמו, רק לבטל מעשיו להכניס עצמו לכלל ישראל כנ"ל. והוא "כלל הצריך לפרט ופרט הצריך לכלל", כלומר כדי לבנות את כלל ישראל צריך שיהיה אדם אשר ידבנו לכו, שיתקן את מעשיו הפרטים, וגם תיקון הפרט צריך ג"כ לכלל, לא לזכות ולחשיבות עצמו רק בכדי לצרף מעשיו בתוך כלל ישראל, וזהו שכתוב כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוּ כו'.

להיות דבוק בכל
חשקו בהשי"ת

ובזוה"ק (ח"ב קכח ע"א - וע"ב), פירש "כל איש" להיות כל חיות וחשק האדם כל האנושות של האדם, כלומר כל מציאותו, רק אליו יתברך. ובגמרא (קידושין ב, ב) "לפינן" קיחה קיחה משדה עפרון" שאשה נקנית בכסף כו', כסף הוא החשק והתשוקה אליו יתברך בכל החיות, כסף פירושו השתוקקות, וקמ"ל דצריכה ההשתוקקות להיות בשלימות, כי אם אדם משאיר עדיין אחוז אחד מכוח ההשתוקקות שלו שאינו נותן אותו להשי"ת אז אינו יכול לקנות עצמו להקב"ה בקנין כסף, ועל ידי זה יכולין להתדבק בו, גזירה שוה משדה עפרון, תאוות עפרון היא דוגמא לתאוה גשמית, שהרי עפרון לא התכוין לשם שמים רק לשם גופו לקבל ארבע מאות כסף ולכן הגזירה שוה משם היא ללמוד מגשמיות איך לעשות רצונו יתברך בכל לב, באותו אופן שאדם מדביק עצמו למסחר כדי להרבות שלל רב, כן צריך להיות דבוק בהבורא בכל חשקו הכל לעבודתו ית"ש, כמו שכתוב עשה רצונו כרצונך כו', דהיינו כמו שבהרצון שלך הגשמי אתה מכניס את עצמך לגמרי, כן תכניס את עצמך לגמרי בעשיית רצונו ית'.

ובמדרש (שמו"ר ל"ג, א) משל לבתו של מלך ביקש ללכת לארצו, אמר לו ביתי זו שנתתי לך כו' יחידה היא ליטלה ממך אי אפשר שהיא אשתך, זו טובה עשה לי, בכל מקום שאתה הולך עשה לי קיטון ואדור ביניכם כו' כך אמר הקב"ה לישראל נתתי לכם את התורה לפרוש ממנה איני יכול כו', פירוש לפי מה שהתורה דבוקה באדם שלא נשכח ממנו כלל, שזה ענין הקיטון, שתמיד דבוק בתורה והתורה דבוקה בו, ומכיון שהקב"ה אינו יכול לפרוש מהתורה, ממילא יוכל לזכות להשראת השכינה כמו שאמר – לפרוש אי אפשרי.

אך וודאי כי היא למעלה מהטבע, ו"התעיף עיניך בו ואיננו" (משלי כג, ה), רק אם דבוק בו במצב כזה שעליו נאמר אי אפשר ליטלה ממך, שהיא אשתך כנ"ל, אז על ידי שבכל מעשיו מניח מקום על ידי הביטול להשם יתברך כתיב "ואדור ביניכם", שזהו לשון 'תרומה', מלשון מה, שיפריש משהו ממעשיו להשם יתברך וממילא כבר יכול לזכות להשראת השכינה ואע"פ שאין לזה מקום כי תמיד צריכים ליתן מקום יותר ויותר אבל לכל הפחות יתן כל שהוא.

וכמו שכתוב (משלי ד, ב) כי לקח טוב נתתי לכם תורתִי אל תעזבו, מכלל שצריך עבודה תמיד שלא לעזוב, כמו שכתוב בזוה"ק על פסוק (תהילים כב, כ) ואתה ה' אל תרחק כו'. וז"ל (תרומה קל"ח, ב, מובא בבני בינה), כתיב ואתה ה' אל תרחק אילותי לעזרתי חושה... כיון דאיהי סלקא לאתעטרא בעלה, וכלא בעמא עלאה, ומתמן בעי לסלקא לאין סוף, לאתקשרא כלא לעילא לעילא, ובגין כך אל תרחק, לאסתלקא מינן לשבקא לן, ובגין כך... בעאן ישראל לאתכללא תמן ולאדבקא בהדיהו מתתא, דאלמלא יבעי לאסתלקא האי כבוד, הא ישראל לתתא אחידן ביה ותקפין ביה, דלא שבקי ליה לאתרחקא מנייהו, אילותי, מה איל וצבי בשעתא דאזלי ומרחקי מיד אהדרן לההוא אתר דשבקי, אוף קוב"ה אע"ג דאסתלק לעילא לעילא באין סוף, מיד אהדר לאתריה, מאי טעמא, בגין דישראל לתתא אתאחדן ביה, ולא שבקין ליה לאתנשיא ולאתרחקא מנייהו, ועל דא אילותי לעזרתי חושה. יה"ר שנזכה להתקרב אליו ית' ולעשות רצונו ולקיים את הציווי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בביאת משיח צדקנו ובנין בית המקדש אמן ואמן.

מידת האהבה הנטועה בלבות ישראל

ולכן יש לפרש ישנה ממעשה העוה"ז והטבע, כי ישנ"ה גי' שס"ה, ושס"ה לא תעשה ניתנו לישראל שעל ידי זה לא יתקשרו במעשה גשמיות, ונגד שס"ה ימים בשנה שהוא בחינת הזמן והטבע, ולבי ע"ר גי' רמ"ח וכ"ב אותיות התורה, שמצות עשה רמ"ח ניתן לישראל שעל ידי זה יזכרו בתורת ה' ואהבתו, ושניהם בחינת זכור ושמור, ואם כן פירוש ישנה ממעשה העגל לשכוח מעשה העגל כמ"ש אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך בחינת עשרת הדברות שיהיו חקוקין ונזכרין בלב איש ישראל לעולם. זה ולבי ער, רק שצריך אדם להוציא זה הנדיבות הלב מכח אל הפועל. כמו שכתוב ידבנו לבו, שהלב ימשוך כל האדם אל זה הנדיבות.

ויקחו לי כו', איתא במדרש כל מקום שנאמר לי קיים לעולם. אם כן זה הנדיבות נמצא לעולם בישראל ויכולין תמיד להרים זאת התרומה, שזה הרצון והתשוקה בלבות בני ישראל שנטע הקב"ה בנו בקבלת התורה. ונקרא מטבע של אש כמו שכתוב כה דברי כאש, וזהו שכתוב אהבתי אתכם כו' ואוהב את יעקב. ואוהב פועל יוצא שנטע ביעקב להיות אהבת ה' תקוע בלבם. כמו שכתוב אוהבם נדבה. נדבה הרי זו. שנטע בהם האהבה שאינה משתנית לעולם, ועליה נאמר מים רבים לא יוכלו לכבות.

ובמדרש אני ישנה ולבי ער, ישנה ממעשה העגל. אך אמרו במדרש דשיר השירים ניתן לשבחן של ישראל,

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, כו' איתא במדרש כל מקום שנאמר לי קיים לעולם, וז"ל הספרי (בהעלותך י"א ט"ז) "בכל מקום שנאמר לי קיים לעולם ולעולמי עולמים... במקדש הוא ואמר ועשו לי מקדש". ועד"ז איתא במדרש (ויק"ר פ"ב, ב) "בכל מקום שנאמר לי אינו זו לעולם לא בעוה"ז ולא בעוה"ב... במקדש ועשו לי מקדש"³.

מידת הנדיבות
שניטעה אז
בלבות ישראל
נטועה תמיד
בלבות ישראל

ופירש רש"י לי לשמי. **אם כן זה הנדיבות להקב"ה נמצא לעולם בישראל** וכמו שדרשו חז"ל (סוטה מט, ב) על הפסוק (שיר השירים ז, ב) **מֵה יָפוּ פְעֻמֶיךָ בְּנְעָלַיִם בַּת נְדִיב, כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא "בַּתּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוּ שֶׁנִּקְרָא נְדִיב, שֶׁנִּאֶמַר נְדִיבֵי עַמִּים נֹאסְפוּ עִם אֱלֹקֵי אַבְרָהָם", הֵינּוּ שֶׁאֲבָרָהֶם אֲבִינוּ הֵבִיא אֶת מִידַת הַנְּדִיבוּת וְהַחֲסֵד וְהָאֱהָבָה לְהַשִּׁי"ת בְּלִבּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְנֶצַח, וְכַאֲן מוֹסִיף עַל זֶה וְיִכְוֹלִין תְּמִיד לְהָרִים זֹאת הַתְּרוּמָה, שֶׁזֶה הַרְצוֹן וְהַתְּשׁוּקָה בְּלִבּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּטְעַה הַקַּב"ה בְּנוֹ בְּקַבְּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁיֵּשׁ כַּח תְּמִיד בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל גַּם לְהוֹצִיא אֶת הַנְּדִיבוּת מֵהַכַּח אֶל הַפּוֹעֵל, וְאֵע"פ שֶׁאֵין לָנוּ עַכְשֵׁיו מִשְׁכָּן, מ"מ יֵשׁ לָנוּ אֶת פְּנִימִיּוֹת עֲבוֹדַת הַמִּשְׁכָּן, דְּהֵינּוּ הַעֲלָאת הַזֶּהָב וְכֹסֶף נְחוֹשֶׁת שְׂרוּמִזִּים עַל כָּל תְּאוֹת הָעוֹלָם לְשֶׁרֶשׁ, לְהַעֲלוֹת אֶת כָּל הַמִּידוֹת הַרְעוֹת לְרִבְשׁ"ע, כִּידוּעַ שֶׁזֶהָב הוּא יִרְאֶה וְכֹסֶף הוּא אֱהָבָה וְנְחוֹשֶׁת הוּא קַבְּלַת עוֹל, וְלִכֵּן אֵע"פ שֶׁכַּעַת אֵין לָנוּ בְּפוֹעֵל אֶת הַמִּשְׁכָּן, מ"מ עֵצֶם הַתְּשׁוּקָה וְהַנְּדִיבוּת נִמְצָאָת בְּלִבּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְמוֹצִיאִים אוֹתָהּ בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת וְכַמוֹכֵן בְּמִצְוֹת צְדָקָה.**

[3] ועד"ז הוא בתנחומא תרומה ג' בסופו "כל דבר שאמר הקב"ה בתורה לי, ישנו בעולם הזה ולעולם הבא", אבל לא הביא שם הפסוק ועשו לי מקדש.

ותשוקה ואהבה זו השי"ת נטע בעת קבלת התורה כמו שמאריך האור החיים שבה היה התקרבות חשוק לנחשק לחושק וחשוק, שאהבת ה' נתגלתה לישראל ואהבת ישראל להקב"ה כמו שכתוב "את ה' האמרת היום" ו"ה' האמירך" ששניהם לשון חשיבות כדאי' ברש"י שם, לשון אהבה ולשון נדיבות, והשי"ת נטע בקבלת התורה אנה נפשי כתבית יחבית (ר"ת אנכי), שמסר עצמו בהתורה (ער האט זיך אריינגעלייגט און די תורה).

ולכן אע"פ שזו התשוקה אינה במעשה, מ"מ נקראת "מטבע של אש" [שהיא בפנימיות], כמו שכתוב (ירמיה כג, כט) **כֹּה דְבַרְיָי פְּאֵשׁ**, כדאיתא בשמו"ר (י"ב ג) שהקב"ה הראה למשה מטבע של אש, וזהו שכתוב (מלאכי א, ב) **אֶהְבֶּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה' כו', וְאֶהֱבֶתְכֶם אֶת יַעֲקֹב** הם בני ישראל בכל דור ודור. כלומר, "ואוהב" פועל יוצא שנטע ב"יעקב" להיות אהבת ה' תקוע בלבם, וכבר ביארנו בטעם שהאהבה שלנו להרבש"ע נקראת "אהבת ה'" ולא "אהבת ישראל" להקב"ה, ותירצנו שבשעה שיהודי מפשיט מעצמו את כל לבושי האהבה שנתלכשו בעניני העולם ותאוותיו, ואוהב רק את הרבש"ע, אזי אהבה זו היא מרכבה לאהבה עליונה, כי הרי שורש אהבה זו היא מידת האהבה, החסד העליון שמעשרת הספירות הקדושות, כי אפילו כשאדם מדבק עצמו באהבה נפולה עליו לדעת כי אהבה זו שורשה מחסד עליון, כמו שפירש הבעש"ט הק' את הפסוק "ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא", ששורש תאוות עריות הם על ידי מידת החסד שנפלה ונתלכשה בלבושים צואים אהבות נפולות, אבל בשעה שאדם אוהב את הקב"ה הרי אהבה זו היא "אהבת ה'" עצמה בלי לבושים, שהרי זו היא בעצם אהבת ה' שהשי"ת אוהב אותנו, וכמים הפנים אל הפנים הרי זה גורם לאהבה שלנו להתגבר בחזרה אליו באור חוזר, ובגלל שאנו באמת חד כמו שאמרו בזוה"ק "קוב"ה ואורייתא וישראל כולא חד הוא".

כמו שכתוב (הושע י"ד, ה') **אוֹהֲבִים נְדָבָה ופִירְשׁוּ אֵע"פ שאינם ראויים אתנדב לאוהבם**. וקרנן נדבה הרי חל על ידי אמירת הרי זו. שנטע בהם האהבה שאינה משתנית לעולם, ויש להקשות איך אפשר לומר "אתנדב לאוהבם", הרי כל מהותה של אהבה היא כמים הפנים אל הפנים שהיא אהבה עצמית שמתעוררת על ידי טעם המעורר את האהבה. וביאור הענין הוא, דהשי"ת יודע את האמת, שבאמת בני ישראל אוהבים את השי"ת על ידי שהם קשורים אליו באמת ובתמים בפנימיות נפשם, ואהבה זו אין לה שום הפסק מצידה, רק שהיצה"ר משים עליה לבושים צואים, אבל מ"מ הקב"ה יודע את האמת שכל בני ישראל הם אוהבי ה' באמת תמיד, ועל ידי שהקב"ה מתנדב לאוהבם [וממילא מתעוררת אצלם ג"כ האהבה] ממילא מתברר למפרע שתמיד אהבו את השם בפנימיותם, ועליה נאמר (שיר השירים ח, ז) **מים רבים לא יוכלו לכבות ונהרות לא ישטפוה**.

ובמדרש (שמות רבה לג, ג) ויקחו לי תרומה הדא הוא דכתיב (שיר השירים ה, ב) **אֲנִי יְשֵנָה וְלִבִּי עָר**, אמרה כנסת ישראל, אני ישנתי לי מן הקץ (חשבתי שיש עוד זמן מרובה עד הגאולה וח"ו נתיאשתי ממנו), אלא הקב"ה ער שנאמר (תהלים פג) צור לבבי וחלקי אלוקים לעולם, אני ישנה מן המצוות אבל זכות אבותי עומדת לי וליבי ער, אני ישנה ממעשה העגל וליבי ער והקב"ה מרתיק עלי, הוי ויקחו לי תרומה, פתחי לי אחותי רעייתי, עד מתי אהיה מתהלך בלא בית שראשי נמלא טל, אלא עשו לי מקדש שלא אהיה בחוץ. אך אמרו במדרש

אהבת ה' נקראת מטבע של אש

השי"ת נטע בישראל אהבה שאין לה הפסק

דשיר השירים ניתן לשבחן של ישראל [ולפי מדרש זה מוכרח שאין הכוונה אני ישנה ממעשה העגל לגנאי של ישראל].

ולכן יש לפרש "ישנה" ממעשה העוה"ז והטבע, כי ישנה גי' שס"ה, ושס"ה לא תעשה ניתנו לישראל שעל ידי זה לא יתקשרו במעשה גשמיות ושס"ה לאוין אלו חקוקין בשס"ה גידין של כל יהודי, שמטבע נפשו האלוקית אינו יכול לעשות דבר שהוא נגד רצון ה', ואע"פ שיש בחירה [שיכול לעשות גם רע, אם יבחר ברע] יש כאן נתינת כח [שמטבעו לא ירצה לעשות כן], ונגד שס"ה ימים בשנה שהוא בחינת הזמן והטבע, ולבי ע"ר גי' רמ"ח מצוות וכ"ב אותיות התורה החקוקים בלב כל ישראל, כי הלב הוא מקור כל האהבות כדאיתא בזוה"ק "ולביא פליג לכל שייפין"¹⁴, ואהבה היא יסוד כל הרמ"ח מצוות עשה וכדאיתא בתניא קדישא שאי אפשר לקיים את המצוות הקדושות מצות עשה אלא על ידי אהבת ה', שמצוות עשה רמ"ח ניתנו לישראל שעל ידי זה יזכרו בתורת ה' ואהבתו, ושניהם בחינת זכור ושמור הזכור רומז אל רמ"ח מצוות עשה והשמור על השס"ה מצוות לא תעשה, ואם כן פירוש "ישנה ממעשה העגל" - לשכוח מעשה העגל כמו שכתוב (ישעיה מט, טו) אֵלֶּה תִשְׁכַּחְנָה וְאֵנֹכִי לֹא אֶשְׁכַּח, בחינת עשרת הדברות שמתחילים ב"אנכי ה' אלקיך", שיהיו חקוקין ונזכרין בלב איש ישראל לעולם.

זה "ולבי ער", רק שצריך אדם להוציא זה הנדיבות הלב מכח אל הפועל. כמו שכתוב אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְ בֹן, שהלב ימשוך כל האדם אל זה הנדיבות שהרי במציאות הנדבה נמצאת וקיימת בתוך כל ישראל, כמבואר שהזכור ושמור - המצוות עשה ומצוות הם לא תעשה - הם כנגד רמ"ח איברים ושס"ה גידין של כל איש ישראל, וכיון שהם חקוקים באיברים וגידין הם משכיחים ומעבירים את חטא העגל שאינו חקוק בעצמותם משום שאינו מתאחד עמם אלא הוא דבר זר לגמרי למציאות של איש ישראל, ולכן המצוה היא "כל איש אשר ידבנו לבו" היינו שיוציא את הנדיבות דקדושה מהכח אל הפועל עד שממילא לא ישאר מקום לנדיבות אחרת, שקרית, של אהבות נפולות.

[4] ונעתיק בזה דבריו הנפלאים של אדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש זי"ע "והענין הוא כשמתבונן במוחו בהתבוננות אלקות ומתפעל בזה במוחו עדיין אינו ההתפעלות בכל הגוף, והעיקר כשנמשך התפעלות ממוח לב שם הוא מתפעל כל הגוף, כי הלב הוא באמצע הגוף וליבא פליג לכל שייפין והוא מעורר כל הגוף" (מאמרי הצ"צ תרט"ו עמ' רל"ג).

התורה נקנית לישראל ע"י משה

הסרסור נתפשטה תורה ברמ"ח ושס"ה בצירור אדם, על ידי זה היא מורשה לעולם לישראל.

ובמדרש לקחת מתנות שניתנה בלקיחה ומתנה ונקראת שבי, והענין כי משה רבינו עליו השלום קיבלה בלקיחה, לקח טוב, שהרי נתענה מ' יום ומ' לילה ואח"כ ניתנה לו במתנה לזכות גם בני ישראל שאין זוכין על ידי מעשיהם רק במתנה כמו שכתבתי במקום אחר. אך לאנשים חטאים הגם דאיתא אין עבירה מכבה תורה, אבל התורה שבו בוודאי הוא בשביה עד שמתקן מעשיו בתשובה על ידי אור תורה שבו כמו שכתוב משיבת נפש.

במדרש לקח טוב נתתי כו' מקח שאינו יודע מה לקח משכר הסרסור נתוודע כו'. משה רבינו עליו השלום הוא הדעת של בני ישראל והוא נותן דעת לכל ישראל ומשה רבינו עצמו נקרא לקח טוב, שהוא היה כלי לקבל את התורה מסיני וכמו שביארתי במקום אחר תורה צוה כו' משה מורשה. שהתורה ירושה. ומשה רבינו ירושה לישראל לכן כתיב ביה כי טוב הוא אין טוב אלא תורה. ובמשנה חיבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה, ולזה הדעת זכה משה רבינו ע"ה שהיה מ' יום ומ' לילה בהר, ואיתא מש"ה רבינו ג' תרי"ג. פירוש, על ידי שניתן התורה באמצעות

במדרש (שמו"ר ל"ג א) ויקחו לי תרומה, הדא הוא דכתיב (משלי ד, ב) כִּי לְקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם כּו' תּוֹרַתִי אֶל תַּעֲזְבוּ, אל תעזבו את המקח שנתתי לכם, יש לך אדם שלוקח מקח, יש בו זהב אבל אין בו כסף, יש בו כסף אין בו זהב, אבל מקח שנתתי לכם יש בו כסף שנאמר אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף מזוקק שבעתים, יש בו זהב שנאמר הנחמדים מזהב ומפז רב, יש לך אדם שלוקח כרמים, כרמים אבל לא שדות, אבל מקח הזה יש בו שדות ויש בו כרמים, שנאמר שלחך פרדס רמונים, **מקח שאינו יודע מה לקח**, - יש לך אדם לוקח מקח ובני אדם אין יודעים מה הוא, אבל **משכר הסרסור נתוודע כו'**. מה לקח, כך התורה אין אדם יודע מה היא, אלא משכר שלקח משה שנאמר "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדברו איתו", משכרו של הסרסור נתוודע מה לקח עכ"ל.

והינו שהדרך היא שהסרסור מקבל את השכר השייך לערך וסוג הסחורה, וכיון שמשה רבינו שהיה הסרסור קרן עור פניו ששרה אור התורה על פניו והאירו עד שלא יכלו להביט בו, מכך אנו רואים שהתורה כולה אור - שעל כן זה משה רבינו שהיה הסרסור קיבל מעין המקח אור על פניו הקדושות.

משה רבינו עליו השלום הוא הדעת של בני ישראל, כדאיתא בעץ חיים¹⁵, **והוא נותן דעת לכל ישראל**, **ומשה רבינו עצמו נקרא לקח טוב** כדאיתא במנחות (נג:), [ז"ל הגמ', יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים, יבא טוב זה משה דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא, ויקבל טוב זו תורה דכתיב כי לקח טוב נתתי לכם, מטוב זה הקב"ה דכתיב טוב ה' לכל, לטובים אלו ישראל דכתיב הטיבה ה' לטובים, יבא זה ויקבל זאת מזה]

משה רבינו היה הדעת של ישראל והיה ירושה להם

[5] שער הארת המוחין פ"א שער הפסוקים שמות.

וכנראה שרבינו למד מזה דכיון שמשנה רבינו נקרא טוב על כן מה שכתוב "כי לקח טוב" קאי גם על משה], שהוא היה כלי לקבל את התורה מסיני.

וכמו שכתבתי במקום אחר (שופטים תר"נ ד"ה נביא) (דברים לג, ד) תורה צוה כו' לנו משה מורשה קהלת יעקב. שתיבת "מורשה" קאי על שניהם, על התורה ועל משה, שהתורה ירושה, ומשה רבינו ירושה לישראל⁶, משה רבינו האט זיך אוועק געגעבן (מסר עצמו) לכלל ישראל, ומבלעדיו אין תורה ומבלעדי התורה אין לנו את כח משה הנקרא "רעיא מהימנא", כי הוא הרועה את ישראל באמונה ובתורה הקדושה שמלמד אותנו, ועל כן נקרא משה רבינו עצמו בשם "מקח טוב" כי הוא השורש של נצחיות התורה לכלל ישראל, לכן כתיב ביה) (שמות ב, ב) **פי טוב הוא, אין טוב אלא תורה**. ופירוש המילות "כי טוב הוא" הוא שמשנה רבינו הוא מציאות התורה שנקראת "טוב" כי הוא היה תורה בעצמותו ומהותו.

ובמשנה (אבות ג, י"ד) **חיבה יתירה נודעת להם [מלשון "דעת"] שניתן להם כלי חמדה [היא התורה]**, ולזה הדעת זכה משה רבינו ע"ה שהיה מ' יום ומ' לילה בהר, כנגד מ' יום של יצירת הוולד, ועל ידי מ' יום אלו נהיה כבריה חדשה ממש, כמו שמרומז בדברי השפ"א במקו"א, ואז נהיה מציאות חדשה של דעת, בריה רוחנית של תורה, ואיתא (ברוקח סימן רצ"ו, ובספר הקנה סימן י"ב ובשל"ה שבועות רל"ח) **מש"ה רבינו גי' תרי"ג. פירוש, על ידי שניתן התורה באמצעות הסרסור** הוא משה רבינו, נתפשטה תורה ברמ"ח ושס"ה בציור אדם כמו שכתוב "אנכי העומד בין ה' וביניכם להגיד לכם דבר ה'" היינו שהוא היה הממוצע המחבר בין קוב"ה ובין ישראל, והיינו כי משה נקרא "איש האלקים" ודרשו חז"ל מחציו ולמטה איש מחציו ולמעלה אלקים, ונמצא שמצד החציו ולמטה שהוא איש היה לו שיכות לבני ישראל ומצד החציו ולמעלה שהיה אלקים כביכול היה מאוחד ובטל במציאות ממש להשי"ת, והיה לו עי"ז שייכות עמו, ועל ידי משה רבינו נתפשטה התורה במציאות אדם ברמ"ח ושס"ה, כי הרי התורה הקדושה שנבראה אלפים שנה קודם שנברא העולם אין לה ציור גשמי כלל וכולה רוחנית, ורק משה רבינו במעשיו המשיך שהתורה תהיה בזה העולם והכל יתנהג על ידה הרמ"ח איברים ושס"ה גידין, על ידי זה היא מורשה לעולם לישראל.

ובמדרש (שמות רבה לג, ב) **לקחת מתנות באדם שניתנה בלקיחה ומתנה ונקראת שבי בשלש שמות** נקראת התורה בכאן, א' לקיחה ב' מתנה ג' שבי, והענין כי משה רבינו עליו השלום קיבלה בלקיחה מלשון מוכר ולוקח, לקח טוב, ומה שילם, שהרי נתענה מ' יום ומ' לילה, ואח"כ ניתנה לו במתנה לזכות גם בני ישראל שאין זוכין על ידי מעשיהם רק במתנה, והוא על דרך שכתב החידושי הרי"ם בפירוש חז"ל (מגילה י"ג). מאמר יגעתי ומצאתי תאמין (מגילה יג.), שלכאורה קשה אם יגע אמאי קרי ליה מציאה שמשמע שאינו מחמת היגיעה כלל, ותירץ דאה"נ אם אדם מתייגע לפי כוחו אזי מוצא אח"כ למעלה מהכח

הדעת באה על ידי התורה ולזה זכה משה

על ידי קבלת משה רבינו ניתנה התורה גם לכל ישראל

[6] וז"ל שם, בפסוק נביא מקרבך מאחריך כו', מאחריך פירוש מתוך האחוה של כללות בני ישראל זוכין לנביאים, וכן כתוב תורה צוה כו' משה מורשה קהלת יעקב, יתכן לפרש כמו שהתורה הוא מורשה לכלל ישראל, כמו כן משה רבינו עצמו הוא ירושה לקהלת יעקב, וזהו שאמר מאחריך כמוני יקים לך כו' עכ"ל.

שיגע, וכן משה רבינו על ידי מה שהתענה ומסר נפשו להתורה אז נמסרה לו התורה [גם] ב"מתנה" שלא כפי היגיעה, היינו שמסרו לו התורה במתנה גמורה שעל ידו ימסר התורה לכל ישראל שאינם זוכים לפי מעשיהם רק במתנה⁷, כמו שכתבתי במקום אחר.

אך לאנשים חטאים - הגם דאיתא "אין עבירה מכבה תורה" ומשמע שאפילו החטא אינו יכול להסתיר את אור התורה, אבל התורה שבו בוודאי הוא בשביה, היינו שבאמת מצד התורה אין שום הסתר אפילו בשעה שחוטא האדם, אבל מצד הכלי יש חסרון והרי זה כאילו התורה בשביה בנכר⁸, עד שמתקן מעשיו בתשובה על ידי אור תורה שבו כמו שכתוב (תהילים יט, ח) תוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ⁹, אור התורה עצמו עדיין זך ובהיר גם באדם כזה, וכמו שעצם הנשמה אינו מזדהם בחטאים כי היא חלק אלוך ממעל וכתוב "כל טינפת לא יטנפוך", כך גם עצם חלק התורה שיש לאיש ישראל אינו מזדהם בעצם, רק צריך להוציא את האור אל הפועל ג"כ אל כח המעשה שגם הגוף וכלי המעשה יפעלו על ידי התורה.

וכתיב (תהלים קג, ז) יוֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה, הוא עצם התורה שנקרא דרך (עי' קידושין ב: 110) [והיא נתגלית על ידי משה בדווקא], לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלִילוֹתָיו בַּחֲנִינֵת נֹר מִצְוֶה שֶׁהוּא בַעֲשִׂיהָ [שדבר זה תלוי במעשי ישראל שעל ידיהם מכינים עצמם להיות כלי לקבלת אור התורה"ק], כמו שאמרו חז"ל (מכות פ"ג מ"ז) רצה הקב"ה לזכות את ישראל הרבה להם תורה ומצות. שצמצם אור התורה במצוות מעשיות, (ישעיה מב, כא) [בכדי לזכות את ישראל, היינו לזכך את ישראל על ידי ריבוי מעשי המצוות], לְמַעַן צְדָקוֹ, ולזה היה חלק למשה רבינו עליו השלום כמו שכתוב (דברים לג, כא) צְדָקַת ה' עֲשֶׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל, כי על ידי משה רבינו היה אור אלקותו ית' מצטמצם בציור אדם [הנקרא פרצוף, ועל ידי מציאות פרצופים עליונים אלו נמשך האור לכל העולמות].

התורה אשר ברשעים היא בשביה

עצמות התורה הוא במשה וצמצומה במצוות מעשיות גם הוא בזכות משה

[7] ונראה כוונתו, שעל דרך דבריו של החי' הרי"ם מבוארים כאן שני פעמים היסוד הנ"ל: א. מה שנתנו למשה התורה במתנה - אחרי שיגע בה - ולא רק בלקיחה, כמ"ש השפת אמת "ואח"כ ניתנה לו במתנה", ב. מה שכל ישראל (אלו שאינם "אנשים חטאים") זוכין בתורה - אחרי שיגיעים בה - לא על ידי מעשיהם רק במתנה, כמ"ש השפת אמת (בן המחבר).

[8] ראה גם מש"כ השפת אמת (צו תרנ"ז ד"ה במדרש) במדרש על כל פשעים תכסה אהבה כו'. דכתיב מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, היא כח התורה כה דברי כאש, ועל זה אמרו אין עבירה מכבה תורה והוא האש היורדת מן השמים, ואף על פי כן מצוה להביא מן ההדיוט הוא ענין נר מצוה, שהוא אור התורה המתלבש בעשיה גשמיות, וזה התלבשות באיברי האדם, בזה עבירה מכבה מצוה כדאיתא בזוה"ק ברע"מ פרשה זו עכ"ל עיי"ש.

[9] וראה מש"כ בפ' יתרו (תרנ"ג): במדרש ומשה עלה כו' עלית למרום שבית שבי כו'. יכול מפני ששבה אותה ניתנה לו בחנם ת"ל לקחת. יכול נתן דמים ת"ל מתנות. בזכות האבות כו' ע"ש כל הענין... ומעולם התורה מיוחדת לבני ישראל. אך שנשבה למעלה ע"י החטא. לכן כתיב שבית שבי. ולכן הי' צריך להיות בחנם. אבל על ידי החטא צריכין מקודם יגיעה כמ"ש התקן עצמך ללמוד תורה.

[10] ודרך לשון נקבה הוא דכתיב והודעת להם את הדרך ילכו בה, כו' דבתורה קאי ותורה איקרי לשון נקבה דכתיב תורת ה' תמימה משיבת נפש.

וזהו שכתוב (שמות כ"ה, ח) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁוֹ (שם ט') כָּכֵל אֲשֶׁר כּוֹ אֲנִי מֵרָאָה אוֹתְךָ אֵת תְּבִנֵית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנֵית כָּל כְּלֵיוֹ וְכֵן תַּעֲשׂוּ, שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ בַעֲשִׂיָה מֵהַ שֵׁנִי מֵרָאָה לְמֹשֶׁה רַבִּינוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם בַּעֲיֵן. שֶׁהוּא הֵיךְ כּוֹלוֹ תּוֹרָה וְלִכֵּן הֵיךְ לְרֹאוֹת אֵת הַמִּשְׁכָּן בְּמִצִּיאוֹת בַּעֲיֵן מִמֶּשׁ, אֲבָל הֵם יִכְלוּ לְהַמְשִׁיךְ אֵת הַתּוֹרָה לְעוֹלָם רַק עַל יְדֵי כָלִי הַעֲשִׂיָה. לִכֵּן סִמַּךְ הַכְּתוּב (שם יח) וַיְהִי מִשָּׁה בְּהָר כּוֹ. וְאַחַר כֵּךְ לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה, [מִלְשׁוֹן הַפְּרָשָׁה שֶׁל מַעֲט מִתּוֹךְ הַמְּרוּבָה], שִׁיְהִיָּה לְהֵם קִצַּת חֵלֶק בַּתּוֹרָה עַל יְדֵי הַעֲשִׂיָה לְמִטָּה. יֵהִי רִצּוֹן שֶׁנִּזְכָּה בְּאֵמֶת שִׁיְהִיָּה לְנוּ קֶשֶׁר אֲמִיתִי עִם מַרְעָה וְנִזְכָּה לְהוֹרִיד אֵת אֲוֵרוֹ לְעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכָּה לְ"אֲוֵר חֲדָשׁ עַל צִיּוֹן תֹּאִיר וְנִזְכָּה כּוֹלוֹ בְּמַהֲרָה לְאֲוֵרוֹ" אֲמֵן וְאֲמֵן.

